

ВЫКАРЫСТАННЕ МЕТАДА ТЭАТРАЛІЗАЦЫІ Ў ВЫКЛАДАННІ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ “ТЭОРЫЯ І ГІСТОРЫЯ КУЛЬТУРЫ”

*Гуцько В.Л., дацэнт кафедры
культуралогіі, кандыдат
культуралогіі*

Тэатралізацыя вызначаецца дапасаваннем да шэрагу абмежаванасцей шляхам выкарыстання сродкаў мастацкай выразнасці – мастацка-дэкаратыўнага вырашэння (святло, кампазіцыя прасторы, мультымедыяныя сродкі) мастацкае слова, гука-музычнае вырашэнне, што надае свабоду ў меркаваннях і выказваннях удзельнікам мерапрыемства і глядачам. Зварот да тэатралізацыі быў выкліканы асабістым пажаданнем студэнтаў атаясаміць выкладаемы матэрыял у тэарэтычных дысцыплінах праз творчае асэнсаванне.

Тэатралізацыя – гэта драматургічнае дзейства для эмацыянальнага ўзрушэння, яскравага бачання вобразнай структуры ва ўяўленні глядачоў у суправаджэнні музычнага, мастацка-дэкаратыўнага, мізансцэнічнага вырашэнняў і, зразумела, відэакадраў. Усё гэта садзейнічае суцэльнаму ўспрымання мастацкага вобраза мерапрыемства, дзе дакументальны матэрыял набывае форму відовішча.

Звернемся да асаблівасцей выкарыстання метада тэатралізацыі.

“Тэатралізаванае дзейства змяшчае не стварэнне псіхалогіі прыдуманых герояў (персанажаў), але стварэнне псіхалогіі сітуацый, у якіх дзейнічаюць і развіваюцца сапраўдныя (дакументальныя) сілы” [1]. Таму можна сведчыць аб высокім эмацыянальным уздзеянні на глядача. Стварэнне запатрабаванай атмасферы, ў якой адбываецца дзейства, надае шэраг дадатковых магчымасцей для фарміравання вобразнага мыслення.

“Тэатралізаванае дзейства мае поліфункцыянальную накіраванасць, вырашае шэраг кірункаў дзейнасці: дыдактычны, інфармацыйны, эстэтычны, этычны, геданістычны і камунікатыўны” [1]. Сапраўды, нельга нават падзяліць дзеянне на аспекты, так як тэатралізацыя – сінтэтычны метада, які ахоплівае ўсе пачуццёвыя сферы свядомасці.

“Тэатралізаванае дзейства, як правіла, адбываецца аднаразова і існуе ў непаўторным выглядзе” [1]. Падкрэслім, што кожнае тэатралізаванае дзейства ўнікальнае і, ў той жа час, тэхналагічны працэс, які змяшчае некалькі аспектаў дзейнасці, як творчай задумы, так і арганізацыйных пытанняў. Таму прасочваюцца высокія працаёмкасць, энергаёмкасць і, як следства, моцнае эмацыянальнае ўздзеянне на глядачоў.

Разгледзем прыклад тэатралізацыі выкарыстаны падчас выкладання дысцыпліны “Тэорыя і гісторыя культуры”. Імпрэза “Загадка японскай культуры” была праведзена з мэтай прафарыентацыйнай работы з выпускнікамі школ для распаўсюджвання інфармацыі аб паступленні на спецыяльнасць “Тэорыя і гісторыя культуры” у БДУКМ. Вечарына адбылася ў Беларускай дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. У ёй прынялі ўдзел як выпускнікі мінскіх школ, так і студэнты, прафесарска-выкладчыцкі склад універсітэта. На імпрэзу была запрошана ў якасці эксперта заснавальніца Інфармацыйнага цэнтру японскай культуры спадарыня Масако Тацумі. Яна праявіла зацікаўленасць у правядзенні сустрэчы, аказала кансультацыйную дапамогу, дала апрануць жаночыя кіmano выканаўцам нашага тэатралізаванага прадстаўлення.

Дзеянне імпрэзы пачалося за некалькі тыдняў да пачатку. Студэнты і выкладчыкі імкнуліся трымаць ў тайне аўдыторыю з мэтай правесці гульню для пошуку нумара аўдыторыі ўсімі запрошанымі гасцямі мерапрэма. Падчас правядзення гульні “Падарожжа па Японіі” гасці атрымоўвалі ключ да разгадкі нумара аўдыторыі і магчымасць адправіцца ў падарожжа па краіне Узыходзячага Сонца. У аўдыторыі, дзе мелася адбыцца імпрэза, была створана атмасфера японскага жылля. Сустрэка і вітала гасцей дзяўчына, якая прапаноўвала ім зняць абутак і сесці на падлогу, дзе былі пасцелены цыноўкі. Пакой быў асвечаны прыглушаным святлом, што стварала атмасферу таямнічасці, а створаныя студэнтамі зімнія ікебаны дапаўнялі вобраз сузіральнасці і супакаення ў суправаджэнні ціхай японскай музыкі перад пачаткам імпрэзы.

Падчас мерапрэма “Загадка японскай культуры” студэнты факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці абмяркоўвалі пытанні, якія тычыліся як старажытнай японскай культуры, так і яе сучасных праблем, з якімі сутыкаецца моладзь Японіі. Інтэрферэнцыя хрысціянства ў Японіі, паэзія хоку і танка, разнастайнасць традыцыйных тэатраў, старажытны вобраз жанчыны-воіна онна-бугэйся, моладзевая субкультура гяру, творчасць кінарэжысёра Акіры Курасавы – гэта тэмы выступленняў, якія рыхтавалі студэнты і аспіранты на імпрэзу. Кожны даклад выклікаў зацікаўленасць залы, дзе ўзнімаліся пытанні да выступаючых і экспертаў, прапаноўваліся шляхі даследчага пошуку на складаныя праблемы ў вывучэнні культуры Японіі. Імпровізаваная дыскусія стала адным з самых змястоўных эпізодаў вечарыны.

Па заканчэнні імпрэзы была паказана інсцэніроўка па матывах твора Акутагавы Рыняскё “Вароты Расёмон” з удзелам студэнтаў спецыяльнасці “Тэорыя і гісторыя культуры” пад кіраўніцтвам аўтара артыкула. У мастацкай форме былі паказаны элементы чайнай цырымоніі і творчага асэнсавання твору японскага класіка. Ідэя

пастаноўкі заключалася ў спасціжэнні сусветнай гармоніі, якая прыходзіць да чалавека, негледзячы на жыццёвыя перашкоды, з якімі ён сутыкаецца на працягу жыцця. Сюжэт твора Рыняскё заснаваны на тым, што жанчына рве валасы ў памерлых, якіх звозяць ў башню Расёмон падчас ваенных дзеянняў і паўсюднага голаду. З валасоў яна робіць парыкі і тым самым можа пракарміць сябе падчас ліхалецця. Аўтар пастаноўкі дадае некалькі тэатралізаваных штрыхоў да разумення японскага твору. Інсцэніроўка пачынаецца з чайнай цырымоніі, дзе маці дорыць сваёй дачцэ люстэрка як сімвал квітнеючай прыгажосці і шчасця. Дачка прымае падарунак і наступае час выпрабаванняў, калі дачка бачыць у башні Расёмон сярод памерлых сваю маці. Якія пачуцці апаноўваюць чалавека падчас такой жудаснай сцэны? Мы імкнуліся паказаць стан дзяўчыны праз падвоенае, паралельнае сцэнічнае дзеянне: на відэа паказвалася сцэна ў башні Расёмон, дзе дачка падыходзіць да памерлых і пазнае сярод гары трупаў роднага чалавека. Паралельна з дэманстрацыяй відэа на сцэне дачка ўглядаецца ва ўспаміны, якія дэманструюцца на экране, і пражывае наноў ва ўяўленні мінулае. Другая сцэна ўспамінаў, якая была паказана на экране, – гэта продаж парыкоў. Дзяўчына зябне ад холаду, але ніхто з пракожых не хоча купляць парык. Менавіта гэта сцэна набывае моцны эмацыянальны накал, бо перажыванні дзяўчыны адзываюцца балюча ў свядомасці глядачоў. Фінал пастаноўкі – гэта вяртанне да чайнай цырымоніі, дзе дзяўчына ўжо становіцца гаспадыняй і робіць гарбату для сваёй дачкі і перадае ёй люстэрка, якое захоўвала на працягу цяжкіх часоў жыцця як сімвал надзеі на аднаўленне жыцця.

Інсцэніроўка была ўспрынята глядачамі на адным подыху. Эмацыянальная скіраванасць глядачоў, сугучнасць дэкаратыўнага аздаблення, музычнае суправаджэнне – усё надавала разуменню тоеснасці японскай культуры, памкнення да духоўнага асэнсавання іншага, непадобнага да звычайнага культурнага асяроддзя.

Аўтар артыкула і рэжысёр імпрэзы “Загадка японскай культуры” удзячна загадчыку кафедры культуралогіі Аляксандру Іванавічу Смоліку за дапамогу ў правядзенні мерапрыемства, прафесарска-выкладчыцкаму складу кафедры культуралогіі. Асабліва падзяка студэнтам і аспірантам, з ўдзелам якіх адбылася вечарына – Юліі Яроцкай, Кірылу Лысаку, Паліне Грыб, Вераніке Жалескай, Таццяне Паддубіцкай, Крысціне Вяргейчык, Дзмітрыю Ненартовічу, Аксане Мамай, Вікторыі Сергяенка, Анастасіі Бабровой, Анастасіі Алдушынай і інш.

1. Основные элементы театрализации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://student.zoomru.ru/tehnolog/osnovnye-jelementy-teatralizacii/135617.1054560.s1.html>. – Дата доступа: 17.01.2016.